doorgaan, spreekt de Heere, die te Zion vuur en te Jerusalem een oven heeft." Hier is alzoo sprake van een plaatselijke epidemie die onder het leger van Sanherib uitbrak, zonder dat ons omtrent den aard van die epidemie iets naders wordt medegedeeld. Maar het feit bleef, dat door een daad niet van menschen, maar door een machtig doen van Gods zijde het dreigend gevaar van Jerusalem werd afgewend. Straks onder Babels tyrannie en geweld zou Jerusalem ondergaan, maar tusschen Israel en Juda zou dit verschil historisch zich afteekenen, dat wel het afgevallen Samaria, maar niet het op Sion nog altoos heilige Jerusalem voor Assyrie bezweek. Het is een zoo veel zeggend historisch feit, dat ten slotte Ninive voor Babel onder deed, zoo dat Babel toch de Heidensche hoofdmacht bleek te zijn, en dat nu wel Samaria door Assyrië kon overweldigd worden, maar Jerusalem niet. Was in Babel de hoogste macht der volken aan het woord gekomen, zoodat Babels vorst geheel het Assyrische rijk te neer wierp, eerst door dat Babel zou dan ook Jerusalem vallen. Samaria daarentegen als het mindere rijk viel voor Assyrie, maar voor de poorten van Jerusalem werd Assyrie's leger zoo geweldig aangegrepen, dat Sanherib straks met schande aftrok. Met deze tegenstelling moet gerekend worden. In heel de heilige historie rekent Assyrie te nauwernood mede. De groote tegenpool tegen het heilig Sion lag in Babel. Zoo was reeds voorheen de profetie uitgegaan, en nu is dit het opmerkelijkst dat Jesaia het middel in Gods hand is geweest, om op het gewichtig moment, toen dit tot beslissing zou komen, Hizkia tegen Sanherib te sterken. Jesaia is toch in Gods hand het instrument geweest, om Hizkia staande te doen blijven. Aan Jesaia was van Godswege geopenbaard, hoe de uitgang van dezen eersten strijd zou zijn, en zelf is hij geroepen geweest, om door zijn profetie, vermaan en beleid Hizkia en zijn raadslieden te steunen. Zeker, Sanheribs leger bezweek onder een ontzettende epidemie, maar dat Hizkia met zijn volk op dat beslissende oogenblik stand hield, was zichtbaar de vrucht van Jesaia's optreden, en dat Jesaia aldus kon optreden, en zulks kon uitwerken, was de vrucht van wat God in hem wrocht.

Dr. A. K.

„Ieder man van zijn werk".

> Derhalve kwamen alle wijzen, die al het werk des heiligdoms maakten; ieder man van zijn werk, hetwelk zij maakten.
> Exodus 36 : 4.

Bij den bouw van den Tabernakel, onder leiding van Bezaleel en Aholiab, is het, of men van de vakorganisatie leest. »Ieder man, zoo heet het, stond voor het bepaalde werk, dat *hij* te maken had.« Het was niet maar een zekere schare van ambachtslieden die toetraden, om onder Bezaleel als architect, den Tabernakel in gereedheid te brengen, doch voor alle werk, dat aan den Tabernakel te doen was, trad *een man van 't vak* op. Sterker nog, die vakman voor elk werk dat te maken was, vertoonde iets geniaals. Het was toch God die hem voor dit bijzondere werk »wijsheid in zijn hart had gegeven« (zie vs. 12).

Dit wil niet zeggen, dat er een wonder was geschied, en het mag niet zóó verstaan alsof heel gewone mannen, die in niets geoefend waren, nu plotseling als smeden, timmerlieden, behangers, slotemakers enz. optraden. Dat zou niet overeenkomen met het leven dat de Israelieten dusver in Egypte hadden geleid. Mozes zelf was opgevoed »in alle wijsheid der Egyptenaren«, en zoo nu ook waren er speciale Joden, die de één dit, een ander dat vak in het kunst- en ambachtsbedrijf van de Egyptenaren geleerd hadden.

Maar ook zoo toch blijft er tusschen vakman en vakman zeer aanmerkelijk verschil bestaan. Er zijn er die nu ja van hun vak geleerd hebben wat alle vaklieden er van wisten, maar meer dan ook niet. Doch ook zijn er gemeenlijk onder de mannen van elk vak zeer enkelen, die iets geniaals hebben, die boven de anderen staan, en wat te maken is veel keuriger en juister bezorgen, dan de groote hoop 't zou gedaan hebben.

Zulke geniaal aangelegde bouwlieden nu, zegt ons Exodus XXXVI, waren er ook destijds onder de Ismelieten in de woestijn. Mannen, »die wijs van hart waren en in wier hart God wijsheid gegeven had«. Ja, meer nog, die God bewoog dat ze zich aanmeldden, om voor dien bouw van dien Tabernakel zich beschikbaar te stellen.

Die geniaal aangelegde en door Gods Geest bewerkte mannen boden zich nu bij Bezaleel en Aholiab aan, en het zijn deze »mannen van het volk«, die onder de leiding dezer geniale architecten het kunstwerk van den Tabernakel geleverd hebben.

Drieërlei werd alzoo in deze mannen gevonden: 1°. dat ze mannen van 't vak waren; 2°. dat ze in hun vak uitmuntten door iets geniaals dat God in hun hart had gelegd; en 3°. dat 's Heeren Geest hen aandreef, om zich voor dit heerlijke werk beschikbaar te stellen.

Steeds ook nog ons ideaal!

Niet zijn eere er in stellen, om, zooals men 't noemt, »mannetje van alles« te zijn. Wel »van alle markten thuis«, mits dan in zijn eigen vak. De veeboer met zijn vee, de landbouwer met zijn graansoorten, de smid met zijn ijzergereedschap. Onze gaven en talenten zijn zoo beperkt. Alleen wie op een eigen vak zijn krachten saamtrekt, wordt er meester in. En het mag een gelnk heeten, dat men ook in onze dagen dit zooveel beter begint te verstaan, en zich daarom in vak-organisatien saamtrekt. Juist dat is het wat men langen tijd te zeer verwaarloosde. Daarom kwam men niet vooruit. Wie jacht op alles maakte, keerde platzak thuis. De jager in het vak bepaalt zich tot een soort wild, en zijns is de rijke vangst.

Toch is dit bij zijn vak blijven niet *genoeg*. Immers alle ding ging van Gods Schepping uit. Het komt er alzoo op aan, of God er ons wijsheid voor in 't hart geeft, of we, gewapend met die van God verkregen wijsheid, er ons met alle kracht op toeleggen, en er ons voor inspannen, ja, meer nog of we afgaan op wat er geniaals in ons volk uitkomt, en of we zoo gezegd kunnen worden, op alle manier in ons vak thuis en gekonnijt te zijn.

Vakorganisatie, om milder toon mag ook, maar staat veel lager. Dat doelt alleen op eigen voordeel en egoïsme speelt er als drijfveer in. En daarom hooger mikt alleen zulk een organisatie die er op uit is, om al wat God in 't volk als doel en middel gelegd heeft, op het rijkst, Hem ter eere, te doen opbloeien.

Doch zelfs daarmee zijn we er nog niet.

Zal 't goed zijn, dan moet ook de keuze van ons vak onder hooger leiding toegegaan. Dat kan zijn omdat het van vader op zoon overgaat. Het kan wezen omdat we er van kindsbeen af ons heengetrokken gevoelden. Of het kan ook wezen, dat we, er aan gezet, boven verwachting er in slaagden, en zoo voelden, dat 't ons was aangewezen. En zoo opgevat heeft elk vak zijn bekoring, en is elk vak het waard om er zijn talenten en zijn krachten aan te wijden. Doch altijd hooger op willen gaan, om premier of onderwijzer te willen worden, verraadt volstrekt niet altoos een heilige aandrift. Ook zulk een verlangen kan ons door God zijn ingegeven. En de historie weet hoeveel rijke aanwinst zulks aan kerk en school bracht. Alleen maar, de idee moet er uit, alsof alleen daarin de eere Gods ware te dienen. Geen vak is er of God riep 't tot aanzijn. God riep den landman op voor akker en weide, maar zoo ook den smid voor het ijzer in de groeve. En in elk vak is God groot te maken.

Slechts tegen één gevaar zult ge op uw hoede zijn.

Ieder in zijn vak is de van God bestelde orde, altoos echter zóó, dat de man niet *alleen voor zijn vak zij*.

Een horlogemaker die met loep en stift toovert, is kostelijk, maar hij mag in dit zijn vak niet opgaan. Hij moet ook vader in zijn gezin, een leidend man voor zijn vrouw zijn, hij moet den heiligen regel verstaan, hoe om te gaan met zijn onderhoorigen.

Ja, zelfs buitenshuis roepen hem de gemeene levensplichten. Waar hulp voor ongelukkigen noodig is, moet ook hij zijn penninkske offeren of zijn reddende hand toesteken. Waar voor menschelijke belangen geijverd wordt, mag ook zijn stem niet ontbreken. Kwaad in de Maatschappij moet ook hij helpen bestrijden. In zijn kerk moet hij een meelevend lid zijn. Den geest van opstand en revolutie moet hij helpen beweren. Kortom, naast de belangen van *zijn vak* liggen de algemeene belangen, de gemeenschappelijke nooden, voor wat wacht op aller warme belangstelling. Vakman zult ge zijn, maar tegelijk mensch en Christen, en dat menschelijke en Christelijke zult ge ook in uw vakarbeid laten doordringen en ten slotte laten heerschen.

Eerst waar die twee samen gaan, en deugdelijk in elkander sluiten, komt de toestand dien God wil, dat onder ons zal gevonden worden.

Niet als vakman een geniaal architect, en thuis een verwaarloozer van uw kinderen. Niet een smid die met zijn hamer op 't aanbeeld toovert, maar van zijn kerk een dood lid is. Veeleer bestaat de heilige levenskunst juist hierin, dat beide in u gevonden wordt. Niet een vrome Christen maar die zijn winkel verloopen laat en in zijn vak niet vooruit komt. Wel zien, maar doof zijn, of hooren maar blind wezen. De vorming voor uw vak en de algemeene rijping van uw geest moeten steeds hand aan hand gaan.

Ja, sterker nog.

Ge moet niet maar knap in uw vak, en daarnaast vroom in heel uw optreden zijn, maar deze twee moeten als twee takken van eenzelfden boom zijn.

Om Gods wille knap in uw vak, en als geestelijk vakman tegelijk knap in den dienst des Heeren moet ge zijn.

Dat wil zeggen, ook in uw algemeen menschelijk doen, ook in uw philantrophie, ook in uw ijver voor de algemeen menschelijke belangen, moet een ieder zijn eigen vak kennen, en mag niet een ieder zelf alles overhoop willen halen.

De één zal de man zijn voor de missie, de ander de gave hebben voor de armverzorging, een derde kracht voor drankbestrijding. En daarom beide altoos saam. Geestelijk als vakman, en vakman in het geestelijke evenzoo.

DR. A. K.

Amsterdam, 28 April 1916.

Hoe droef in sommige Kerken de toestand is tengevolge van het tekort aan predikanten, kan wel het best blijken uit hetgeen ons onlangs gemeld werd uit den Briel.

Gedurende een geheel jaar had deze gemeente, die ongeveer 175 leden telt, slechts 14 Zondagen het voorrecht gehad een predikant voor haar te zien optreden, 9 maal een geheelen Zondag, 5 keer alleen des Zondagsnamiddags. Het Avondmaal was er al dien tijd slechts twee maal bediend geworden. En al was de gemeente nog een enkele maal geholpen door een candidaat of door een oefenaar, die optrad om een stichtelijk woord te spreken, meestal had men zich moeten behelpen met preeklezen, zelfs op de Christelijke feestdagen.

Dat zulk een voortdurend gemis van de bediening des Woords op den geestelijken toestand der gemeente zeer nadeelig werken moet, spreekt wel van zelf. Wat het zonnelicht is voor de planten, is de bediening des Woords voor de gemeente. Sluit een plant in den kelder op, waar het zonnelicht niet kan doordringen, en ge krijgt ziekelijke planten, met ijle, bleeke stengels, waar geen bloem aan ontluiken wil. En precies zoo gaat het ook met een gemeente, die voortdurend verstoken is van de regelmatige bediening des Woords. Het geestelijk leven gaat dan kwijnen; allerlei ziekelijke verschijnselen doen zich voor, en wanneer niet tijdig hulp wordt geboden, dreigt zulk een gemeente zelfs te versterven.

Te meer dringt daarom de vraag, of, wanneer een bepaalde classis zoo zeer van predikanten ontbloot wordt, dat ze geen voldoende hulp meer bieden kan aan de vacante kerken in haar ressort, de naburige classes dan niet verplicht zijn haar de helpende hand te bieden, door althans enkele Zondagen haar predikanten haar af te staan. Naar onze correspondent ons meedeelt, zou bij de splitsing van Zuid-Holland in twee particuliere Synodes, waardoor sommige classes in meerdere moeilijkheid kwamen om de vacante kerken te voorzien van bediening des Woords, met name aan de Classis den Briel de toezegging zijn gedaan, dat de andere classes haar zooveel mogelijk te hulp zouden komen, maar is aan die belofte dusver nog niet voldaan. In hoeverre deze mededeeling juist is, kunnen we niet beoordeelen, maar ook afgezien van zulk een belofte, die in dit speciale geval gedaan zou zijn, volgt het uit den aard van het Kerkverband zelf, dat waar een Kerk lijdt, de andere Kerken haar te hulp moeten komen, en die plicht geldt niet alleen voor de Kerken uit de eigen classis, maar evenzeer, wanneer deze onmachtig zijn, voor de kerken uit de naburige classes. En waar dit geval zich wel niet alleen in den Briel, maar ook elders zal voordoen, is het daarom wel goed op dezen plicht tot hulpbetoon onze Kerken te wijzen.

Toch blijft de hoofdzaak natuurlijk, dat er gezorgd wordt voor het uitzenden van meerdere dienaren des Woords. En daartoe kunnen de Kerken zelf het meest medewerken door financieelen steun te bieden aan degenen, die voor het ambt van predikant worden opgeleid. Het plan, dat men onder de ingezonden stukken in ons blad vindt aanbevolen, om een algemeen studiefonds op te richten, waarvan alle leden der Gereformeerde Kerken lid zouden moeten worden, achten we echter niet aanbevelenswaardig. Vooreerst, omdat er reeds verschillende studiefondsen bestaan en het veel beter is deze bestaande studiefondsen te helpen, dan weer een nieuw studiefonds op te richten. En in de tweede plaats, omdat het vooral de roeping is van de *Kerken zelve*, gelijk onze Kerkenorde zegt, om te zorgen, dat er studenten in de Theologie onderhouden worden. Niet een nieuwe kas, maar veeleer vermeerderde offervaardigheid der Kerken is het middel om in den nood van predikanten te voorzien.

Secte en Secteschoolen.

Hoewel het *Handelsblad* verklaart ons bezwaar tegen de aanduiding der christelijke scholen als *secteschoolen* niet te kunnen deelen en daarbij een verklaring van den naam secte geeft, die alleen toont, hoe slecht de redacties onzer liberale bladen met de kerkelijke terminologie op de hoogte zijn, is het toch bereid de geincrimineerde uitdrukking, die niet alleen door ons, maar ook door andere Christelijke persorganen gewraakt werd, voortaan achterwege te laten. Een bereidwilligheid, waarvoor we haar redactie dankbaar zijn. Nu we wat de Schoolquaestie betreft, op weg zijn naar bevrediging, dient over en weer alles vermeden, wat, om Huygens beeldspraak over te nemen, de roof van 't oude zeer weer zou openkrabben.

Wanneer het *Handelsblad* voorts zijdelings er ons een verwijt van maakt, dat we wel zout legden op dit »titulatuurslakje«, maar niet op den zakelijken inhoud van zijn artikelenreeks ingingen, dan geven we gaarne de verklaring, dat dit niet geschiedde uit mindere waardeering voor de zakelijke critiek, door het *Handelsblad* op de voorstellen der pacificatiecommissie uitgebracht, maar alleen omdat deze critiek zich bewoog op het terrein der practische politiek, waarop een *kerkelijk* weekblad niet als adviseur behoort op te treden.

Laat ons ten slotte hieraan mogen toevoegen, naar aanleiding van een zeer welwillende opmerking ons gemaakt door den heer J. N. Voorhoeve te 's-Gravenhage, den bekenden voorstander van het »Darbisme« in ons land, dat het ons zeker niet onbekend is, dat het Darbisme zijn oorsprong juist daaraan dankt, dat het tegen de verdeeldheid en splitsing der Kerk in kerken en sekten met nadruk opkomt, de eenheid van alle ware geloovigen wil handhaven, van een bijzondere geloofsbelijdenis daarom niet wil weten en leden van alle Kerken, mits ze maar broeders in Christus zijn, aan het Avondmaal toelaat. We begrijpen daarom, volkomen goed, dat de heer Voorhoeve het onaangenaam vond, dat we in het bedoelde artikel den naam secte ook op het »Darbisme«, dat juist zoo ruim van standpunt is, toepasten. Toch houde de heer Voorhoeve ons tweeërlei opmerking ten goede. Vooreerst, dat het »Darbisme« zelf geen oogenblik aarzelt *alle bestaande Kerken* zonder eenig onderscheid als *secten* te brandmerken, d.w.z. als ontaardingen en verbasteringen van wat de Christelijke Kerk eigendijk had moeten zijn. Het »Darbisme« moet het daarom niet al te euvel duiden, wanneer deze Kerken op haar beurt verklaren, dat het Darbisme zelf een »secte« is. Want, en dat is onze tweede opmerking, het »Darbisme« moge theoretisch tegen de verdeeldheid der Christelijke Kerk in verschillende kerken en secten opkomen en dwepen met het ideaal van de eenheid der broeders, practisch heeft het niet anders gedaan dan het aantal bestaande kerken en sekten met nog één te vermeerderen. Het verwerpt de *Kerkvorm*, maar kon evenmin als eenige Christelijke gemeente buiten een kerkelijke organisatie leven, het houdt er wel degelijk een geloofsbelijdenis op na, ook al is deze niet nadrukkelijk in een formule neergelegd; het oefent tucht, wat zonder een kerkelijk instituut ondenkbaar is, en al wil het van vaste ambtsdragers niet weten, het heeft toch »voorgangers", »huisbezoekers" en »armverzorgers." Zoo komt datgene wat het Darbisme in de geïnstitueerde kerken als zondig bestrijdt, langs een achterdeur toch naar binnen, alleen onder ietwat andere namen en vormen. Al kunnen we daarom den naam »sekte« niet terugnemen, toch willen we gaarne hieraan toevoegen, dat dit niet bedoeld is in den zin van »enghartig sectarisme.« Er ligt aan het Darbisme een ideaal ten grondslag, dat, al kan het naar onze overtuiging in deze bedeeling niet gerealiseerd worden, toch elk hart, dat voor de gemeenschap der heiligen voelt, blijft toespreken. En evenzeer erkennen we gaarne, dat het Darbisme steeds met gloed en bezieling is opgekomen voor het gezag van de Heilige Schrift en vasthoudt aan de groote waarheden door God in Zijn Woord ons geopenbaard, al misleidt het »Darbisme« natuurlijk zich zelf, wanneer het daarom meent, dat het geen aparte geloofsbelijdenis heeft, maar alleen aanneemt, wat Gods Woord ons leert. Want het »Darbisme« houdt er wel degelijk een eigenaardige dogmatische opvatting op na, zoowel omtrent de »kerk« als omtrent de »wederkomst van Christus«, waardoor het zich onderscheidt van de geloofsovertuiging der andere kerken, een opvatting die naar onze overtuiging niet aan de Schrift ontleend is of daarin althans geen genoegzamen grond vindt. Verder op dit vraagstuk in te gaan, zou thans geen zin hebben. We wilden alleen kort rechtvaardigen, waarom we onder de voorbeelden van wat men gemeenlijk onder een secte verstaat ook het Darbisme opnoemden.

Ons Congres voor Gereformeerde Evangelisatie.

Het Congres voor Gereformeerde Evangelisatie, dat de volgende week 3 Mei te Rotterdam zal gehouden worden, belooft wederom zeer belangrijk te worden. De fout van overlading, die het voorgaande Congres aankleefde, is vermeden geworden. Er is gezorgd, dat nieuwe sprekers werden uitgenoodigd, zoodat de voorlichting weer eens van andere personen zal uitgaan. En de onderwerpen, die behandeld zullen worden, verdienen zeker de aandacht. We twijfelen dan ook niet, of de opkomst zal talrijk zijn en de vrucht van de discussies zal heel onze Kerk ten goede komen.

Toch is de opmerking ons gemaakt, en we achten haar te zeer van belang om deze vraag niet openlijk te bespreken, of het Comité, dat de voorbeiding in handen had, wel juist handelde met ook de Gereformeerde Jongelingsvereenigingen uit te noodigen om zich door afgevaardigden op dit Congres te doen vertegenwoordigen. Dat het Comité alle Gereformeerde Kerkeraden en alle Corporaties in den boezem der Gereformeerde Kerken, »die *aan den arbeid van het verlorene* zich wijden«, tot deelneming uitgenoodigd, sprak van zelf, waar dit Congres een congres voor Gereformeerde Evangelisatie is, en evangelisatie altoos ten doel heeft, wat verloren dreigt te gaan of afzwierf van de Kerk, te redden en te behouden. Maar onze Gereformeerde Jongelingsvereenigingen hebben dit doel niet, en het is juist het eigenaardige standpunt door onze Gereformeerde Jongelingsvereenigingen van meet af ingenomen, een standpunt ook door ons van harte toegejuicht, dat haar doel was »niet om te evangeliseeren en inwendige zending te drijven«, maar »om jongelingen te vormen tot welbewuste Calvinisten, die toegerust zijn tot de taak, welke het Calvinisme hun op den mannelijken leeftijd zal opleggen«. Dit eigenaardig karakter, waardoor onze Gereformeerde Jongelingsvereenigingen zich principieel onderscheiden van het Nederlandsche Jongelingsverbond, zou in gevaar komen uitgewischt te worden, wanneer onze Jongelingsvereenigingen toch officieel deel gingen nemen aan een congres waarvan het doel juist is de evangelisatie.

De kinderen des Verbonds.

XXXI.

In den diepsten grond gaat het pleit bij den kinderdoop dus om de vraag, of schuld en genade afhangen van onze wilsdaad, dan wel van de beschikking God over ons. Het is de oloude strijd, die reeds van de dagen van Augustinus en Pelagius af in de Christelijke Kerk gestreden is geworden en waarbij Augustinus juist als hoofdargument tegen Pelagius zich steeds op den kinderdoop heeft beroepen. Indien we tegenover God den Heere alleen schuldig staan door *onze dadelijke zonden*, d. w. z. door de zonden die wij willens hebben begaan, dan zijn onze kleine kinderen onnoozel en onschuldig, want zulke zonden hebben ze niet begaan; en het zou dan metterdaad een dwaasheid wezen hun den doop te bedienen, die immers de afwassching der zonden ons verzegelt. Want waar geen zonde is, kan ook van geen afwassching der zonde sprake zijn. En evenzoo, wanneer het ontvangen van de genade van Christus afhankelijk is *van onze wilsdaad*, dat wil zeggen van ons dadelijk geloof en onze dadelijke bekeering, dan kunnen onze kinderkens al evenmin aan de genade deel hebben, want ze kunnen nog met gelooven en zich bekeeren, en het teeken en zegel van de genade van Christus zou hun dan niet mogen geschonken worden.

Nu behoeft op het vraagstuk van de erfzonde thans niet dieper te worden ingegaan, omdat de tegenwoordige Baptisten het feit der erfzonde niet ontkennen, en ook in onze eigen kringen, wanneer er over den kinderdoop gestreden wordt, die strijd niet loopt over het »in zonde ontvangen en geboren« onzer kinderen, maar wel over de vraag, in hoeverre zij deel kunnen hebben aan de genade van Christus. Vandaar dat we in ons vorig artikel er op wezen, hoe de Christelijke Kerk — niet alleen de Gereformeerde Kerk doet dit, maar evenzeer de Roomsche Kerk in haar Catechismus — tot handhaving van het goed recht van den kinderdoop zich steeds beroepen heeft op hetgeen de Apostel Paulus in Romeinen V ons leert aangaande de toerekening van Adams schuld en van de gerechtigheid van Christus. Wat de toerekening van Adam's schuld betreft, gaat de Apostel uit van feit, dat de *dood*, die de bezoldiging der zonde is, van Adam af over alle menschen zonder onderscheid, kleinen en grooten, geheerscht heeft. Dat kan niet een straf wezen voor hun eigen zonden, want de dood heeft ook geheerscht, zegt de Apostel, over hen, die niet gezondigd hebben in de gelijkheid der overtreding van Adam. Daarom wijst de Apostel er op, dat de oorzaak van dit beerschen van den dood over al Adam's nakomelingen, dus ook over de kleine kinderkens, daarin ligt, dat door de eene ongehoorzaamheid van Adam alle menschen tot zondaars *zijn gesteld* geworden en de schuld over hen gekomen is tot verdoemenis. Wanneer de Apostel nu terstond daarop volgen laat, dat evenzoo als de schuld van Adam's ongehoorzaamheid aan alle menschen is toegerekend tot verdoemenis, zoo ook door de gehoorzaamheid van Christus velen tot rechtvaardigen *gesteld zijn geworden* en de genade over allen komt tot rechtvaardigmaking des levens, dan blijkt daaruit, dat ook deze rechtvaardigmaking niet afhangt van onze wilsdaad, maar van de beschikking Gods over ons, en volgt uit den parallel, dien Paulus hier tusschen Adam en Christus trekt, dat deze genade evenzeer als de schuld van Adam ook aan onze kinderen geschonken wordt. Dat is het wat ons Doopsformulier daarom als den eersten grond voor den kinderdoop aangeeft, dat »gelijk onze kinderen zonder hun weten der verdoemenis in Adam deelachtig worden, ze alzoo ook in Christus tot genade worden aangenomen.« Er is hier dus geen sprake van een »aanbieden« van de genade van Christus aan onze kinderen, gelijk men wel gezegd heeft, op voorwaarde, dat zij later tot geloof en bekeering komen. Evenals de schuld van Adam onzen kinderen niet aangeboden, maar *toegerekend* wordt, zoo wordt ook de gerechtigheid van Christus hun niet »aangeboden", maar geschonken. Zelfs zegt ons Doopsformulier niet, dat de grond van den doop is, dat ook kinderen in genade *kunnen* aangenomen worden, maar dat zij in genade aangenomen *zijn*. Iets wat onze Geloofsbelijdenis nog nader aanduidt door te zeggen, dat Christus zijn bloed voor onze kinderen *vergoten heeft* niet minder dan voor de volwassenen.

Waarin nu deze genade bestaat, die aan onze kinderen geschonken wordt, is een vraag, die we later zullen bespreken. Thans hebben we na te gaan, welke gronden onze Gereformeerde Kerk nog verder voor den kinderdoop heeft aangegeven. En dan zij in de tweede plaats gewezen op het *verbond*, dat God de Heere niet alleen met ons, maar ook met onze kinderen heeft opgericht. Zooals ook ons Doopsformulier in de tweede plaats ons wijst op de belofte Gods aan Abraham den vader der geloovigen gedaan, dat Hij onze God en de God van ons zaad zal wezen.

Om de beteekenis dezer belofte beter te verstaan, dient ook hier te worden uitgegaan van de tegenstelling tusschen Adam en Christus, of wil men tusschen het verbond der werken en het verbond der genade.

Op de vraag, hoe het komt, dat de schuld van Adam's zonde aan onze kinderen wordt toegerekend, heeft onze Gereformeerde Kerk steeds geantwoord door te verwijzen naar het *verbond*, dat God de Heere met Adam in het Paradijs had opgericht en dat niet alleen Adam, maar ook zijn kinderen gold. Wel wordt in het Paradijsverhaal zelf van dit verbond niet met zooveele woorden gesproken, en wordt nog veel minder gezegd, dat dit verbond ook de kinderen omvatte, die uit Adam zouden geboren worden, maar hetgeen de Apostel Paulus in Romeinen V leert, stelt de zaak zelf buiten twijfel. Immers wanneer de Apostel Adam en Christus hier tegenover elkander stelt als degenen, wier daad beslist heeft over het lot der geheele menschheid, dan kan dit alleen, omdat beiden niet gewone menschen waren, niet individuen, maar een gansch bijzondere positie innamen, omdat zij door God waren gesteld tot *hoofd der menschheid*. Adam is het eerste hoofd der menschheid, en het verbond dat God de Heere met hem sluit, geldt daarom niet alleen voor hem als persoon, maar ook voor zijn zaad. Ware Adam in dit verbond staande gebleven, dan zou niet alleen hijzelf, maar ook zijn nakomelingschap door dit verbond zalig zijn geworden. Maar nu Adam dit verbond overtreden en verbroken heeft, komt de schuld daarom over alle kinderen, die uit hem geboren zullen worden, tot verdoemenis. Dat onze kinderen tot »zondaars zijn gesteld geworden« is dus aan dit verbond der werken te wijten.

En evenzoo is het nu ook met het verbond der genade, dat God de Heere uit louter barmhartigheid in Christus als tweeden Adam, of wil men als tweede hoofd der menschheid, met ons heeft opgericht. Zeker is er verschil, in zooverre we naar den vleesche uit Adam afstammen en als zijn nakomelingen de schuld van Adam's zonde dragen, terwijl van zulk een afstamming naar den vleesche uit Christus, het tweede hoofd der menschheid, natuurlijk geen sprake kan zijn. Maar dit neemt niet weg, dat God de Heere ook in dit genadeverbond toch de ordinantie handhaaft van het: gij en *uw zaad*.

Reeds in de Paradijsbelofte, we hebben hier vroeger al op gewezen, lag dit opgesloten, want als God de Heere tot de slang zegt: Ik zal vijandschap zetten tusschen u en deze vrouw en tusschen uw zaad en *haar zaad*, dan verklaart God de Heere door deze belofte, dat Hij niet alleen de vrouw, die door Satan verleid is geworden, redden zal, maar ook het *zaad*

dat uit haar zal geboren worden. Daarom wordt de vrouw na deze belofte Gods *Eva*, dat is *moeder des levens* genaamd.

Van meet af zien we dan ook in de historie van ons menschelijk geslacht, hoe er een heilige geslachtslinie is, waarin deze belofte Gods wordt vervuld. Eva mag zich vergissen, wanneer ze bij de geboorte van haar eersteling Kain meent in hem het *zaad* verkregen te hebben, dat den Satan overwinnen zal, straks wordt in Seth de aanvankelijke vervulling der belofte gezien, en de kinderen uit Seth geboren, worden daarom de »zonen Gods« genoemd. En als na den ondergang der eerste wereld door den zondvloed, uit Noach's geslacht een nieuwe menschheid zal gegeboren worden, wordt deze ordinantie Gods nog duidelijker geopenbaard. Als God de Heere met Noach een verbond opricht, luidt het: »ziet, ik richt mijn verbond op met u en *met uwen zade na u*« (Gen. 9:9). En hoe de scheidslijn ook hier doorgaat, blijkt, wanneer na de schanddaad van Cham, Noach het lot der volkeren voorspelt, die uit zijn kinderen zullen geboren worden. De vloek treft Cham, doch Cham zelf wordt niet genoemd, maar Kanaan zijn zoon, en de vloek gaat dus door in het zaad, dat uit Cham zal worden geboren. En de zegen wordt geschonken aan Sem: Gezegend zij de Heere, de *God van Sem*; de Heere, de Verbondsgod, de God van genade en barmhartigheid, zal de God van Sem zijn. En die belofte geldt wederom niet Sem alleen, maar evenzeer het *zaad* uit hem geboren. Want wanneer daarna van Japhet gezegd wordt, dat hij in de tenten van Sem wonen zal, dan is deze profetie niet vervuld zoolang Sem nog leefde, maar eerst toen de volkeren, uit Japhet geboren, den zegen die aan Sem's geslacht was geschonken, deelachtig zijn geworden. De zaligheid is immers uit Israel en is eerst door Israel tot de volkeren gebracht.

In dat licht nu bezien, valt ook op de belofte, die God de Heere aan Abraham schonk: »Ik zal mijn verbond oprichten tusschen Mij en tusschen u en tusschen uw zaad na u in hunne geslachten tot een eeuwig verbond, om u te zijn tot eenen God en uwen zade na u" (Gen. 17:7) een nieuw licht. Wat God de Heere hier belooft is dus niet iets nieuws, iets, dat eerst aan Abraham is geschonken, en alleen gezegd werd met het oog op Israel, of dat alleen de bezitting van Kanaän raakte en behoorde tot de bedeeling der schaduwen, gelijk de bestrijders van den kinderdoop beweren; maar het is slechts de nog klaarder en duidelijker openbaring van de ordinantie Gods, die reeds van het Paradijs af gegolden had. Zelfs de bewoordingen, waarin deze belofte aan Abraham gegeven is, sluiten zich geheel aan bij wat reeds voorheen geopenbaard was. Want als God de Heere tot Noach zegt: »ik richt mijn verbond op met u en met *uwen zade na u*," dan is dit precies hetzelfde als wat God tot Abraham zegt: »Ik zal mijn verbond oprichten tusschen Mij en tusschen u en tusschen *uw zaad na u*." En de belofte, die hieraan verbonden wordt: »om u te zijn tot eenen God en uwen zade na u« is niet anders dan wat Noach heeft gezegd: Gezegend zij de Heere, de *God van Sem*." Want gelijk God de Heere de God van Sem en zijn zaad wilde zijn, zoo zou God ook de God zijn van Abraham en zijn zaad, die immers uit Sem's geslacht waren geboren.

Dr. H. H. K.

Leestafel.

I. G. Elzenga, Dienaar des Woords te Kampen. Weest Getrouw. Een woord aan onze zonen en dochters bij gelegenheid hunner Geloofsbelijdenis. Vierde druk. Kampen — 1916 — J. H. Kok.

De Nieuwe Gehoorzaamheid. Een bundel stichtelijke overdenkingen ten gebruike voor én na het doen van openbare belijdenis des Geloofs. — 's-Gravenhage bij H. J. Spruyt.

Ook in deze weken is het goed op de twee hiergenoemde boeken aandacht te vestigen.

Het eerste is in onze kringen een oude bekende, doch de omstandigheid, dat het boekje thans een vierden druk beleeft, toont, dat dit ernstig en hartelijk woord van den Kamper pastor als geschenk bij het Belijdenis-doen nog steeds goede diensten bewijst.

Ook over het tweede, dat er met zijn keurig handje en zijn betrekkelijk grooten omvang — 174 bladzijden — voornaam uitziet, kan mijn oordeel, wat den inhoud betreft, niet dan gunstig zijn.

Met dit belijdenis-geschenk brengt de Uitgever Spruyt iets nieuws aan de markt.

Iets in den trant van wat hij ten vorigen jaar gaf met zijn De Goede Belijdenis.

Een tiental predikanten van de Gereformeerde Kerk schreven op zijn verzoek ieder een meditatie.

Het zijne behalve Ds. W. A. van Es te Leeuwarden, aan wien de redactioneele leiding was toevertrouwd, de heeren Ds. G. Ch. Aalders, Ds. G. F. Kerkhof, Ds. M. Schuurman, Ds. Joh. Visser, Ds. J. L. Schouten, Dr. A. de Geus, Dr. J. G. Geelkerken, Dr. Henry Beets en Dr. H. Kaajan.

De nieuwe Gehoorzaamheid, titel waaronder dit tiental overdenkingen is saamgebracht, is ontleend aan de bekende uitdrukking in ons Doopsformulier en wijst bijzonder gelukkig terug op het echt Gereformeerde denkbeeld dat zich aan Belijdenis-doen verbindt en waarmee dat van »aanneming" dan ook niets te maken heeft. Deze 10 meditaties nu vormen twee groepen, waarvan *het doen van belijdenis* de hoofdgedachte der eerste en *het volharden bij de belijdenis* die der tweede is.

Terecht kan dan ook de ondertitel van het boek van een »ten gebruike voor én na het doen van openbare belijdenis" spreken.

In de eerste groep: *het doen van belijdenis*, wordt in 5 meditaties achtereenvolgens, uit daartoe welgekozen teksten, ontwikkeld de *drang* tot, de *vrijmoedigheid* vóór, het *voorwerp* en het *doel* van, het *vertrouwen* bij het belijden.

In de tweede groep: *het volharden bij de belijdenis* wordt als de middelen daartoe, evenzeer in 5 meditaties, uit niet minder welgekozen teksten, gewezen op de *herinnering* aan het doen van belijdenis, het *gebed*, het *waardig samenkomen met de gemeente*, het *getrouw gebruik van het Heilige Avondmaal* en den *godzalige levenswandel*.

Men ziet, er zit plan in dit boek.

En ook de wijze waarop door de tien schrijvers dit, niet onwaarschijnlijk door Ds. v. Es ontworpen plan is uitgewerkt, maakt De Nieuwe Gehoorzaamheid tot een uitnemend geschenk om aan lidmaten der Gemeente bij hun eersten gang tot het Heilig Avondmaal uit te reiken.

Van deze uitgave geldt, als van De Goede Belijdenis, »dat het een boek is voor het leven, hetwelk, ook in later jaren, nog menigmaal met stichting en zegen zal worden opgeslagen".

2. Marjorie Bowen. Het Carnaval van Florence. Naar het Engelsch, door M. F. De Bas. — D. A. Daamen — Den Haag — 1916.

Na vroeger Hollandsche bewerkingen van een vijftal andere historische romans der Engelsche Schrijfster te hebben uitgegeven, zond de heer Daamen dezer dagen eene van haar, onlangs verschenen The Carnaval of Florence in het licht.

Met name de eerste drie van het vijftal: Ik zal handhaven; Beschermer van het Geloof en Voor God en den Koning, maar ook de laatste twee: De Held en George Washington, zijn ten onzent, over het algemeen, gunstig ontvangen en door hen, die van historische romans houden, met genoegen gelezen.

De sympathie der zeker begaafde schrijfster voor ons Oranje-Huis, in de meeste dezer werken zoo duidelijk uitkomend, heeft daartoe het hare bijgedragen.

In het Februari Nr. van Stemmen des Tijds, Maandschrift voor Christendom en Cultuur, gaf Generaal F. de Bas een lezenswaardig artikel over Marjorie Bowen.

Ik ontneem daaraan het volgende:

— „Mrs. Costanzo—Gabrielle Vere Campbell, schrijvende onder den naam van Marjorie Bowen, is d.d. 1 Nov. 1885 geboren te Hampshire (eiland Hayling). Haar vader behoorde tot een oud-Schotsche familie, wegens de godsdienstvervolgingen gedurende de 17e eeuw gevlucht naar Cork in Ierland, thans in Engeland gevestigd. De leden dezer familie hebben zich immer op kunst- en wetenschappelijk gebied onderscheiden. Van moederszijde klimt zij op tot de hooggeplaatste geestelijken der Moravische broederschap. Ook Mrs. Vera Campbell heeft in Engeland door meerdere werken een zeer gunstigen naam als letterkundige". —

Van haar Carnaval of Florence gaf Mevrouw de Bas een verdienstelijke vertaling.

Met dezen roman zijn wij in het Florence der 15e eeuw en treden naast den ons, ook uit de Kerkgeschiedenis bekenden Girolamo Savanarola, zijn mede- en tegenstanders op.

Ook in het Hollandsche kleed, waarin Mevrouw de Bas het gestoken heeft, is The Carnaval of Florence een aantrekkelijk boek.

Met haar eigenaardig talent teekent Marjorie Bowen het werk van den „profeet van Florence", een werk waarvan zij op het einde van haar boek schrijft, dat het „niet te vergeefsch is geweest" en waaraan zij dan de vraag toevoegt, waarop zij niet dan een bevestigend antwoord verwacht: „Of is niet zijn optreden een schakel in den keten, die doorloopt tot Wittenbergs Slotkapel?"

Al staat, ook naar het oordeel van den heer de Bas, dit nieuwste geschrift der zoo veel produceerende Engelsche Schrijfster „niet gelijk met naar andere pennevruchten", toch zal door wie een onzent behagen vinden in historische romans en met de buitenlandsche producten van dit literatuur-genre slechts door een vertaling kunnen kennis maken, Het Carnaval van Florence, niet zonder genot worden gelezen.

Het is, wat zijn titel niet zou doen verwachten, maar reeds uitkomt in de opschriften van zijn drie Gedeelten, die saam een boek van 312 bladzijden vormen — Het Carnaval der Medici, Het Carnaval van Fra Girolamo en Het Carnaval van 't Noodlot — een ernstig boek.

3. G. J. C. Rullmann. De Afscheiding in de Nederlandsche Hervormde Kerk der Negentiende eeuw. Amsterdam, W. Kirchner.

Dit is de, dezer dagen, verschenen tweede, herziene druk van Ds. Rullman's reeds vroeger hier door mij besproken werk. In zijn L. S. zegt de schrijver, dat hij den hoofdtitel: *Een nagel in de heilige plaats*, als blijkbaar minder gelukkig gekozen, thans heeft weggelaten en in dezen herdruk in plaats van dien hoofdtitel den ondertitel: De Afscheiding stelde, zonder daarbij nà het Reveil er in op te nemen.

»Dit«, zoo voegt hij daaraan toe, »ter wegneming van het misverstand, als bedoelde ik in dit boek het geheele Reveil te beschrijven. Deze beweging wordt hier slechts geteekend voorzoover ze mede *de Afscheiding* heeft voorbereid«.

Dat thans reeds van Ds. Rullmans boek over de Scheiding van het Hervormd Kerkgenootschap een herdruk noodig was, is mij een bewijzend teeken, dat zijn in vele opzichten zoo uitnemende populaire Studie er bij ons Gereformeerde volk is in-gegaan.

Van zijn tweede boek: De strijd voor Kerkherstel, onlangs hier door mij besproken, verwacht ik niet anders.

In zijn L. S. schrijft hij ook nog: »Met een derde boek, over de Dolerantie, hoop ik nog dit jaar deze reeks historische schetsjes van den strijd in de Nederlandsche Hervormde Kerk der negentiende eeuw te besluiten«.

Van harte wensch ik den geachten schrijver toe, dat het hem gegeven zal worden zijn Triumf te voltooien.

G.

Officieele Berichten.

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons uit Klundert:

Thans is onze actie voor de Vrije Universiteit zoo ver gevorderd, dat wij eenige resultaten kunnen bekend maken. In Klundert werd de Noordschans en de kom der gemeente door jonge dames bewerkt. Deze hebben zich met ijver en getrouwheid van haar taak gekweten. En wij zijn blijde, dat wij op haar hulp ook in het vervolg kunnen rekenen. De buitenwijken werden door broeders van buiten onder bearbeiding genomen.

En nu de cijfers.

Er werden gewonnen 2 leden, 23 nieuwe begunstigers, terwijl 25 begunstigers hunne bijdragen *verhoogden*.

De contributie die in 1915 pl.m. *f* 100 opbracht, is nu geklommen tot *f* 168, en voorts werd nog *f* 98 voor het tekort ingezameld.

Moerdijk, hoe klein ook in kracht, collecteerde *f* 12.85 en verhoogde de contributie met *f* 7.50.

Drimmelen was reeds vóór Klundert begonnen en is nog niet geheel gereed, maar belooft goede vrucht.

Raamsdonk c. a. verhoogde tot *f* 11.

Breda heeft de zaak met kracht aangepakt.

Zevenbergen werkt speciaal voor versterking der inkomsten voor de Mediasche faculteit.

Fijnaart belegde een openbare samenkomst, waarvan wij nog bijzondere vruchten tegemoet zien. Moge spoedig de verrassing komen.

Dinteloord won nieuwe begunstigers; anderen verhoogden hunne contributie, zoodat er thans *f* 22.50 meer inkomt dan voorheen.

En eindelijk *Willemstad*, waar eene verhooging van *f* 37.50 per jaar kon worden geboekt.

In 't geheel dus een vooruitgang in geld van ruim *f* 250 per jaar, en méér nog is de winst, dat de Vrije Universiteit steeds meer bekend en daardoor ook meer bemind zal worden.

Classis Breukelen.

De Kerken worden opgeroepen ter gewone vergadering D. V. 25 Mei. Punten voor 't agendum vóór 5 Mei aan den eerstondergeteekende.

De Raad der Geref. Kerk te Baambrugge,
Ds. R. J. Aalberts, *Praeses*.
H. Tober, *Scriba*.

Baambrugge, April 1916.

Provinciaal Studiefonds der Geref. Kerken in Noord-Holland.

Deputaten voor genoemd fonds, gemachtigd door de Prov. Synode, roepen jongelingen op, in hunne provincie woonachtig en die in aanmerking wenschen te komen voor een geldelijke ondersteuning bij hunne theologische studiën.

Zij berichten daarbij, dat volgens art. 7 hunner regeling door iederen sollicitant moet worden overgelegd:

1. Een getuigenis van den kerkeraad zijner woonplaats, dat hij tot eene der Geref. Kerken in N.-Holland behoort, goede hope geeft naar het oordeel des Kerkeraads voor den dienst des Woords, en ondersteuning van noode heeft tot voortzetting der studie.

2. Een voldoend bewijs, waaruit blijkt, dat hij den leeftijd van 17 jaar nog niet heeft bereikt (in bijzondere gevallen kunnen deputaten ten dezen aanzien een uitzondering toelaten).

3. Een bewijs van een Commissie of van een bevoegd persoon, dat hij bijzonder verstandelijken aanleg heeft voor de studie.

4. Een getuigschrift van een bevoegd geneesheer, dat hij een goede gezondheid geniet.

Belanghebbenden worden uitgenoodigd, bedoelde stukken in te zenden vóór of op 1 Juni e.k., terwijl een vergelijkend onderzoek zal plaats hebben D.V. op Dinsdag 6 Juni d.a.v. in de kerkeraadskamer (Kerkstraat 109) te Amsterdam op nader te bepalen uur.

Namens het college van deputaten:
W. F. A. Winckel, *praeses*.
J. A. de Vries, *scriba*.

Amsterdam, Zaandam, 26 April 1916.

Korte notulen van de vergadering der Gereformeerde Kerken in de classe Barendrecht, gehouden 1 Maart 1916 te Barendrecht.

1. De praeses van den kerkeraad der roepende kerk, Ds. R. Heidema van Heinenoord, opent te ruim half negen de vergadering. Gezongen wordt Ps. 84:6. De praeses gaat voor in gebed. Gelezen wordt Ps. 125.

2. Op verzoek van den praeses zien Ds. Goote en ouderling Gemeren de credentiebrieven na. Een kerk blijkt slechts door één ouderling vertegenwoordigd. De reden hiervan wordt opgegeven en verschoonbaar geacht. Ds. Schouten is door ongesteldheid verhinderd aanwezig te zijn.

3. Het moderamen bestaat uit Ds. Heidema praeses, Ds. van Duin scriba en Ds. Kunst assessor.

4. De actuarius leest de notulen der vorige vergadering die onveranderd worden goedgekeurd en geteekend.

5. De quaestor voor artt. 11 en 13, Ds. Goote, doet rekening en verantwoording. Evenzoo Ds. Kunst, deputaat voor art. 19, Ds. Heidema als deputaat voor de zending, en br. Diepenhorst als quaestor classis. Een commissie bestaande uit Ds. Steenhuis en ouderling Dubbelman zal de boeken nazien.

6. De actuarius deelt mee geen antwoord te hebben ontvangen van de classe Dordrecht op de aanvrage om hulp in den vacaturedienst. Wordt voor kennisgeving aangenomen.

7. De nadere grensregeling van IJselmonde en Barendrecht wordt aangehouden tot de volgende vergadering.

8. Een ingekomen schrijven van de classe Brielle, dank betuigend voor gezchonken hulp in den vacaturedienst, wordt gelezen en voor kennisgeving aangenomen.

9. In behandeling komt het rapport van deputaten der Particuliere Synode ter regeling der verzorging naar art. 13 K.O. De predikanten der classe worden als commissie benoemd om dit rapport te bespreken en in de Mei-vergadering daaromtrent verslag en voorstel te doen.

10. Een voorstel van de kerk van Barendrecht betreffende het Zondagreizen der militairen wordt teruggenomen, aangezien kort geleden aan het daarin vervatte is voldaan.

11. Een voorstel van de kerk van Numansdorp, steun vragend om te komen tot het beroepen van een predikant overeenkomstig het classikale advies betreffende de predikantstractementen, wordt aangenomen.

12. Aangevraagd zijn door de verschillende kerken in totaal 17 vacaturebeurten. Hiervan worden 14 toegestaan.

13. Een instructie van de kerk van B. omtrent de steunaanvrage van het weeshuis te Middelharnis wordt behandeld. Een besluit dienaangaande wordt genomen.

14. De consulenten der vacante kerken doen eenige mededeelingen.

15. De rondvraag naar art. 41 K.O. heeft plaats. Een kerk vraagt advies betreffende een dooplid.

16. Oud-Beyerland zal roepende kerk zijn voor de op 17 Mei e.k. te houden classikale vergadering. Aanvang 's morgens half negen.

17. De vacaturebeurten worden aldus geregeld: Heerjansdam 16 April Ds. Steenhuis, 4 Juni Ds. Kunst; Klaaswaal 30 April Ds. Heidema, 31 Mei Ds. Goote, 18 Juni Ds. van Hoven; Numansdorp 9 April Ds. Goote, 18 Juni Ds. Sleeswijk Visser; Ridderkerk 2 April Ds. Kunst, 7 Mei Ds. Sleeswijk Visser; Strijen 21 Mei Ds. van Hoven, 18 Juni Ds. Steenhuis; Westmaas 21 Mei Ds. Heidema, 18 Juni Ds. van Duin; Zuid-Beyerland 3 April Ds. van Duin.

18. De censura morum heeft plaats.

19. De commissie Ds. Steenhuis, ouderling Dubbelman rapporteert de bescheiden der quaestoren te hebben nagezien en in orde bevonden.

20. De korte notulen worden gelezen en vastgesteld.

21. Enkele huishoudelijke aangelegenheden worden besproken met het oog op de ontvangst der Particuliere Synode.

22. Ds. Kunst gaat in dankzegging voor. De praeses sluit de vergadering.

De Actuarius,
J. G. Kunst.

Buitenland.

Engeland. Oorlogskoorts.

Er wordt in deze dagen gesproken van een oorlogskoorts die de volken aangegrepen heeft. En niet ten onrechte. Het schijnt wel, alsof die koortsachtige toestand nu en dan te, weeg brengt, dat de lijders gaan ijlen en dan allerlei droomgezichten hebben. Zoo vonden wij in een deftig Christelijk blad, dat in Engeland verschijnt, een vergelijking tusschen »Prussianisme« en »Mohamedanisme«. Volgens den schrijver P. Wzitwell Wilson doet men verkeerd, de Duitschers »Hunnen« te noemen. »Bismarck moge een heiden geweest zijn die Odin en Thor aanbad, maar sedert zijn heengaan is er verandering gekomen. De Keizer is niet, als Frederik de Groote, een spotter met den godsdienst, die met Voltaire coquetteerde. Hij is een mysticus, een diep geloovige, maar hoewel hij op dit punt zich zelven volkomen misleidt, is zijn fanatisme, hoewel oprecht, niet Christelijk. In zijn binnenste is hij een Mahdi, een Kalif, een Sultan, een geroepen militair profeet van den Almachtige. Al zijn gedachten omtrent God, den mensch en Christus zijn door en door Mohamedaansch.« Zoo gaat het al door.

In de verbeelding van den schrijver is Berlijn de stad waarin de meeste goddeloosheid gevonden wordt. In Londen, Parijs en St. Petersburg is er ruim plaats voor een levende religie! De ziel van Londen is gedrukt door de zorgen, die verourzaakt worden door de armoede van het Oostelijk deel en door den overvloedigen rijkdom van het Westend, door druk op den zak, hetzij van binnen, hetzij van buiten komend! Parijs heeft door hare revolutie niet de blijde tijding van den sterken en goeden Zaligmaker verworpen, maar alleen een verrotte kerkelijkheid, die alle heiligheid verloren en de ondeugden der koningen en de verdrukking door aristocraten in bescherming genomen had! Petersburg is nog een kind in het geloof, dat door schilderijen en beelden onderwezen en door het glinsteren van goud en zilver en edelgesteenten bekoord wordt, even als de Israelieten, toen zij door Mozes geleid werden! Maar in Berlijn is het geloof in Christus verwoest door een welbewuste, goedgeorganiseerde en gestadig voortgezette actie. De critici wilden niet, dat de beminnelijke Man van Nazareth over hen zoude heerschen. Zij beroofden Hem welbewust van Zijn Godheid, en plaatsten Hem juist op dezelfde plaats waar Mahomed Hem plaatste, en wel op een lijn met Mozes, Socrates, Goethe, Shakespeare ver verwijderd van de almacht Gods, en maar een weinig lager dan den erfelijken Kalif van Postdam."

Men vergeet in Engeland, dat de Engelschman Hobbes reeds in de 16de eeuw het materialisme voorstond, terwijl hij in de zedeleer het egoïsme en in de politiek het despotisme verdedigde. Ook wordt over het hoofd gezien dat Darwin, een Engelschman, in de 19de eeuw de grondlegger geweest is van de evolutietheorie, waardoor een poging gedaan werd om de openbaring Gods in de Heilige Schrift als in de hartader te treffen en den Christus te ontthronen.

Maar ook in Frankrijk zijn symptomen waar te nemen, waaruit men besluiten kan, dat de zielstoestand van het volk niet normaal genoemd worden kan. Een Zweed, Frederik Book, die op uitnoodiging van de Fransche regeering eenige weken in Frankrijk doorbracht, gaf in de *Svenska Dagbladet* van 17 Jan. 1916 te kennen, den indruk gekregen te hebben, dat de Franschen zich steeds meer wikkelen in den haat tegen de Duitschers; men gelooft het onzinnigste van hen, en een verstandig woord vindt geen ingang.

Men gelooft dat er een Uhlaan geweest is, die vier kinderlijkjes aan zijn lans gespitst had en dat de Duitschers de vrouwen in de veroverde provinciën stelselmatig met vergiften onvruchtbaar maken. Het is natuurlijk onrechtvaardig wanneer men beweert, dat alle Franschen in een Duitscher een onmensch zien, een wild roofdier, zonder menschelijk gevoel, die van alle menschelijke gemeenschap moet uitgesloten worden. Doch de Zweed moet erkennen, dat hij voor zich geen Franschman ontmoet heeft, die een rechtmatig oordeel over de Duitschers kon vellen. Dit kan ons niet bevreemden omdat ook Roomsche predikers den verkeerden geest die het volk beheerscht, eer aanmoedigen dan bestrijden.

Ten bewijze daarvan kan dienen, dat onder den titel van »La vie héroïque" preeken gedrukt werden die in de Madeleine kerk gehouden zijn. Daarin wordt o. a. gezegd: »Onze soldaat, die uit de loopgraven komt, is, mystiek uitgedrukt, Christus, die den hof van Gethsemane verlaat; de plaats waarop hij valt, is Kalvarie. Verwond, herinnert hij aan het offerlam, waarvan Jesaja spreekt; de stilte in het veldhospitaal is te vergelijken met de stilte, die Jezus omringde, toen Hij de kwellingen des doods leed. Stervend neemt hij deel aan het leven Gods, daar hij als een God sterft«... »Ik heb Frankrijk lief, zooals het tegenwoordig is en gelijk het geweest is, trots zijn dwalingen, trots zijn ongerechtigheden. Om een land als het onze te redden, is het niet genoeg, dat een warme vaderlandsliefde ons doorgloeit; ons patriotisme moet mateloos onbegrensd, zelfs partijdig zijn... Deze oorlog is een heilige oorlog; de gerechtigheid wil hem, de Hemel heeft hem verooroloofd, het is een kruistocht; tegen zulke vijanden is haat geoorloofd, is alle toorn heilig«. Jammer dat van de kansels de oorlog niet wordt voorgesteld als een oordeel Gods over de zonden der menschen. Dit kon een middel zijn om ook het Fransche volk tot berinning te brengen.

GEMENGD NIEUWS

Verstoring van Godsdienstoefeningen. In het Rijksstrafwetboek van Duitschland worden zij, die een Godsdienstoefening door het maken van geraas of door het stichten van wanorde, verstoren, bedreigd met een gevangenisstraf van ten hoogste drie jaar. Nu was het in de provincie Hannover in den laatsten tijd gebeurd, dat onderscheiden personen Godsdienstoefeningen van de landskerk hadden verstoord door gedurende de prediking luide te spreken. Zij werden deswege door de strafkamer veroordeeld, maar kwamen bij het Rijksgericht in appel. Dit appel werd echter verworpen op de volgende gronden. De beswaarden voerden aan, dat de vergadering der Gemeenteleden in het bedehuis geen Godsdienstoefening geweest was, want de vergaderden waren ongeloovig, wijl zij Gods geboden niet onderhielden. Daarom was er geen godsdienstoefening in den geest van den Bijbel gehouden en kon van een verstoring van de Godsdienstoefening geen sprake zijn. Deze meening werd door het Rijksgericht voor een dwaling verklaard. Voorts hadden de beswaarden gezegd, dat zij voor hunne daden niet verantwoordelijk waren »omdat zij door den Heiligen Geest gedreven werden." Ook dit werd door het Rijksgericht niet aangenomen als grond voor vernietiging van het vonnis.

Een rookkamer voor Chr. meisjes. In *The Christian* wordt er over geklaagd, dat in een onlangs gesticht vergaderhuis voor eene Christelijke Jongedochters vereeniging, een lokaal gevonden wordt, dat bestemd is voor rookzaal. Het rooken door vrouwen neemt in Engeland toe. Maar dat dit bevorderd wordt door eene Christelijke vereeniging is voor een bedenkelijk verschijnsel te houden.

Winckel.

Voor Kinderen.

DE TEGENHANGER.

III.

Harry.

Een maand later kreeg moeder de boodschap van mijnheer dat ik zou overgeplaatst worden op een hoogere school, waar meer onderwezen werd dan op de mijne, en waar men onder anderen opgeleid kon worden tot koopman. Deze school was bestemd voor kinderen uit hoogeren stand dan de mijne. Er werd een veel hooger schoolgeld betaald. Ook de boeken kostten vrij wat geld en daarbij moest ik veel beter in de kleeren zijn dan vroeger, wijl mijn medeleerlingen allen kinderen waren van gegoede ouders.

De nieuwe school beviel mij bijzonder goed. Ik maakte weldra goede vorderingen. Na drie maanden liet mijnheer mij weer bij zich komen. Hij was zeer vriendelijk en vertelde mij dat de onderwijzers over mij tevreden waren. Daarop volgde een lang gesprek, waarin hij onderzoek deed naar mijn kundigheden. Dat viel blijkbaar bevredigend uit. Ook over mijn schoolleven moest ik allerlei vertellen, wat mijnheer soms geweldig deed lachen.

Ten slotte zei hij:

»Ga maar zoo voort Hendrik, dan kan er een degelijk man uit u groeien."

Als ik zoo'n prettig uurtje bij den patroon had doorgebracht, moest ik natuurlijk alles aan moeder vertellen. De goede vrouw was er over opgetogen en liet zich zelfs eens ontvallen: „Ja Hendrik, wie weet wat er nog gebeurt. 't Is meer voorgekomen dat een rijk heer een armen, flinken, leergragen jongen tot zoon aannam, vooral wanneer hij zelf geen kinderen had".

Of het nu verstandig was van mijn moeder zoo tot mij te spreken, laat ik daar. Ik lachte er toen om. Maar toch iets bleef er van hangen, en vervulde mij soms met allerlei groote gedachten. Het kwam wel eens voor, dat ik Zondagavond bij mijnheer Lehman het avondeten mocht blijven gebruiken. Bij het heengaan kreeg ik dan soms een mooi boek uit de kleine verzameling van den gestorven Frederik als geschenk mee. Eens zelfs schonk mijnheer mij het fraaie wandelstokje, dat aan zijn zoontje behoord had. Was het wonder dat ik er wel eens van droomde nog eens geheel diens plaats in te nemen, en een groot, rijk koopman te worden?

Op zekeren dag hield een huurrijtuig voor de deur stil, terwijl ik in het voorhuis stond. Uit de koets stegen een schoone in het zwart gekleede dame, wier gericht mij bekend voorkwam en een knaap van mijn grootte. Mijnheer Lehman die hen zeker wachtende was, groette hen hartelijk. De dame was, zooals ik later hoorde, Mevrouw van Salteren, de eenige zuster van den heer Lehman. Zij was gehuwd geweest met een hooggeplaatst officier, die echter eenige jaren geleden in den oorlog gesneuveld was. Zij kwam, gelijk mij ook later bleek, om met haar zoon Harry voor goed bij haar broeder te blijven.

Het trof zoo dat ik in het voorhuis was, juist toen de bezoekers kwamen. Mijnheer Lehman ging hun tegemoet en keerde weldra met beiden terug. Ik wilde met een beleefden groet hen voorbij laten gaan, maar de patroon hield mij terug en zei op vriendelijken toon tot den knaap:

»Kijk, Harry, dat is Hendrik Wolters, de zoon van mijn goeden pakhuismeester, die niet meer in leven is. Hendrik was een vriend van uw neefje Frits, dien ik nog niet vergeten kan. Ik hoop dat gij en Hendrik veel samen zult spelen."

Ik keek den slanken knaap eens aan. Zijn uiterlijk beviel mij wel en ik reikte hem gul de hand. Maar hij deed alsof hij het niet zag, en kuikte slechts even met het hoofd, terwijl hij met een trotsch uiterlijk, waar ieder ander om gelachen zou hebben, mij uit de hoogte aan zag. Ik echter lachte niet, maar gevoelde mij ten hoogste gekrenkt. Met een gloeiend rood gezicht lichtte ik even mijn hoed, en ging zwijgend heen. In het weggaan hoorde ik nog dat Harry op iets dat de heer Lehman hem toefluisterde, overluid antwoordde:

»Gij neemt het toch wel niet kwalijk, oom, maar Papa wilde altijd dat ik alleen met jongens uit mijn stand zou omgaan."

Hoe mij dit smaakte behoef ik niet te zeggen. Wat er verder tusschen mijnheer Lehman, zijn zuster en zijn neef voorviel weet ik niet. Dit echter is zeker, van dien tijd af hield mijn vriendschappelijke omgang met den eersten op. Mijn schoone droomen begonnen al te vervliegen. Wel bleef mijnheer Lehman goed en vriendelijk voor mij als vroeger; wel betaalde hij mijn schoolgeld en mijn kleeding ook verder; wel sprak hij mij vriendelijk toe, als hij mij in huis tegenkwam, maar op zijn kamer werd ik niet meer genood. Daar bracht nu Harry, die blijkbaar dadelijk in de gunst gekomen was bijna al zijn vrijen tijd door. Hij maakte zijn schoolwerk bij oom in de kamer, en gebruikte het speelgoed dat aan den vroeg gestorven Frits had behoord. Ja, zelfs ging mijnheer Lehman zelden uit zonder Harry, dien hij in den eersten tijd trouw aan de hand hield.

De moeder van Harry zag ik zelden of nooit. Zij scheen lijdende te zijn, en wellicht was ook dit een reden, waarom mijnheer Lehman, die zelf vrouw noch kind meer had, zich een vader wilde betoonen voor het kind zijner zuster. Zeker is dat zijn gansche hart aan den welgevormden, rijk begaafden jongen scheen te hangen. Dikwijls werden er ook vriendjes genoodigd, en dan kon ik uit het venster van mijn dakkamer zien, hoe het vroolijke troepje net gekleede jongeheeren zich op de ruime binnenplaats vermaakten. Ik had er het aankijken van en het griefde mij.

Eens moest ik, juist toen er zulk een partijtje was, voor moeder een boodschap overbrengen naar het pakhuis. Of ik wilde of niet, ik moest de plaats over waar Harry met zijn vriendjes soldaatje speelde. Een der jongens had geen buurman in het gelid. 't Was de zoon van een aanzienlijk koopman. Wij kenden elkaar heel goed, daar wij dezelfde school bezochten.

Ik wou haastig voorbij loopen, maar hij riep mij toe: